

Zöldségfélék fogalma

A zöldségfélék

- lágyszárú,
- intenzív művelést kívánó,
- nyersen vagy feldolgozva emberi táplálékul szolgáló,
- nagy biológiai értékű,
- sok vitamint, ásványi sót, íz- és zamatanyagokat tartalmazó növények.

Zöldségnövények csoportosítása

- Rendszertani besorolás alapján:

pl. *Liliaceae*: hagymafélék,
Solanaceae: paprika, paradicsom,
Cucurbitaceae: tökfélék, uborka ...

- Ökológiai igényeik alapján

- Élettartam szerint:

Egyéves: saláta, paprika, paradicsom, tojásgyümölcs, uborka, dinnyefélék, tökfélék, borsó, bab, spenót, retek, karfiol, brokkoli...

Kétéves: fejes káposzta, kelkáposzta, karalábé, bimbóskel, sárgarépa, petrezselyem, pasztinák, zeller, cékla,

Évelő: torma, spárga, sóska, rebarbara, hagymafélék.

- Felhasználásra kerülő részük alapján:

Gyökér:

Raktározó karógyökér: sárgarépa, petrezselyem, pasztinák, feketegyökér,

Gyökgumó: zeller,

Gyöktörzs: torma,

Répatest: cékla, nyári és téli retek,

Módosult szár:

Szik feletti: karalábé,

Szik alatti: hónapos retek,

Rügy:

Csúcsrügy: fejes káposzta, kelkáposzta, kínai kel,

Oldalrügy: bimbóskel,

Hajtáskezdemény: spárga,

Hagyma: vöröshagyma, fokhagyma, téli sarjadékhagyma, póréhagyma,

Levél: spenót, sóska, mángold, bordáskel, leveleskel, petrezselyem, metélő és halványító zeller, metélőhagyma, fejes saláta, cikória, endívia,

Levélnyél: rebarbara,

Virágzat: karfiol, brokkoli, articsóka,

Termés: paprika, paradicsom, tojásgyümölcs, uborka, dinnye, tökfélék, borsó, bab, csemegekukorica.

- **Érettség fogalma**

- **Biológiai érettség** – paradicsomalakú paprika, fűszerpaprika, paradicsom, görögdinnye, sütőtök
- **Gazdasági érettség** – fehér és zöld termésű paprikák, tojásgyümölcs, uborka, sárgadinnye, tökfélék, zöldborsó, zöldbab, csemegekukorica

- **Gyakorlati csoportosítás:**

burgonyafélék,
kabakosok,
hüvelyesek,
káposztafélék,
gyökérzöldségek,
levélzöldségek,
hagymafélék,
egyéb.

Zöldségnövények morfológiája

Burgonyafélék

- Fogyasztott rész a bogyótermés.
- Egyéves növények.
- **Paprika** - étkezési paprika,
- fűszerpaprika.
- **Paradicsom**
- **Tojásgyümölcs**

Paprika

Hajtásrendszer alapján 3 növekedési típus:

- folyton növő,
- féldeterminált,
- determinált.

Bogyó állása alapján:

- csüngő,
- felálló.

Kapszaicin-tartalom alapján:

- csípős
- csípmentes vagy édes

Bogyó színe alapján: zöld, sárga, piros,
narancssárga, lila...

Étkezési paprika típusok bogyóalak alapján:

- Cecei v. tölténivaló
- Hegyes erős
- Paradicsom alakú v. pritavit
- Kápia
- Almapaprika
- Cseresznyepaprika
- Kosszarv v. pepperoni
- Chili
- Blocky
- Lamuyo

Paradicsom

Hajtásrendszer alapján 3 növekedési típus:

- folyton növő
- féldeterminált
- determinált

Paradicsom

Bogyóméret, bogyóalak, felhasználás alapján:

- Cseresznye v. koktél v. szendvics
- Ipari paradicsom – gömbölyű, ovális, hosszúkás
- Étkezési paradicsom – gömbölyű, ovális, hosszúkás
- fürtös paradicsom, húsparadicsom

Kabakosok

- Kabakfélék családjába tartoznak
- Fogyasztott rész a kabaktermés - partenokarpia jelensége
- váltivarú virágok

Kabakosok

- Egyéves növények
- Uborka
- Spárgatök
- Laskatök
- Sütőtök
- Cukkini
- Patiszon
- Görögdinnye
- Sárgadinnye

Görögdinnye

Típusok:

- Sugar baby v. Magyar kincs,
- Crimson
- Charleston

Sárgadinnye

Típusok:

- Turkesztáni
- Ananász
- Cantalup
- Amarillo

Hüvelyesek

- Pillangósvirágúak családjába tartoznak.
- Fogyasztott rész a mag, illetve a hüvelytermés.
- Egyéves növények.
- **Zöldborsó** - kifejtő
 - velő
 - cukorborsó

Bab

- Növekedési típus szerint - bokorbab
 - karós bab
- Fogyasztott rész szerint - zöldbab
 - kifejtő bab
- Szín szerint - zöldhüvelyű
 - sárgahüvelyű
- Hüvely alakja szerint - hengeres
 - lapos

Káposztafélék

- Keresztesvirágúak családjának *Brassica* nemzetségébe tartoznak.
- Fogyasztott rész, élettartam fajonként változó

Fejes káposzta – óriásrügy,
Kelkáposzta – óriásrügy,
Kínai kel – óriásrügy,
Karfiol – elhúsosodott virágzat,
Brokkoli – elhúsosodott virágzat,
Karalábé – szárgumó,
Bimbóskel – oldalrügy,
Bordáskel – levél + levélnyel,
Leveleskel – levél,

Gyökérzöldségek

- Gyökerüket vagy gyökérmódosulásukat fogyasztjuk
- Élettartamuk különböző
- Több családból is tartoznak ide fajok
- Ernyősök
 - Sárgarépa – karógyökér,
 - Petrezselyem – karógyökér,
 - Pasztinák – karógyökér,
 - Gumós zeller – gyökgumó,

– Keresztesvirágúak:
Retek – hónapos retek: szikalatti szár,
nyári és téli r.: répatest
Torma – rizóma

– Libatopfélék:
Cékla – répatest

Fészkesvirágúak:
Feketegyökér – karógyökér

Levélzöldségek

- [Levelüket](#) (levélnyelüket) fogyasztjuk
- Élettartamuk különböző
- Több családból is tartoznak ide fajok

– Fészkesvirágzatúak:

Saláta – levélrozetta

fejes saláta

jégsaláta

tépősaláta

kötözősaláta

Cikória – levélrozetta

cikóriasaláta

radicchio

witloof (etiolált hajtáskezdemény)

Endívia - levélrozetta

– Libatopfélék:

Spenót – levél

Mángold – levéllemez és levélnyel

– Keserűfűfélék:

Sóska – levél

Rebarbara – levélnyel

– Kristályvirágfélék:

Új-zélandi spenót – levél

– Macskagyökérfélék:

Mezei saláta (galambbegysaláta) - levélrozetta

– Ernyősök:

gumós édeskömény – meghúsosodott
levélalapok

halványító zeller - levélnyel

Hagymafélék

- Hagymafélék családja (Liliomfélék)
- Fogyasztott rész a [meghúsosodott levélalapok, allevelek](#)
- Évelő növények

Vöröshagyma

Fokhagyma

Póréhagyma

Téli sarjadékhagyma

Metélőhagyma

Egyéb zöldségnövények:

Csemegekukorica

- Pázsitfűfélék családja
- Váltivarú, egylaki növény
- Fogyasztott rész a [szemtermés](#)
- Egyéves

Spárga

- Spárgafélék családja (Liliomfélék)
- Kétlaki
- Fogyasztott rész a [hajtáskezdemény](#)
- Évelő